

Kako postopaj učitelj pri zemljepisnem pouku.

(Dalje.)

Naš dom je krasen, poln vsakovrstnega bogastva, le poznavati ga moramo.

Slavni junaki so ga branili propasti, zato je njih slava nevenljiva.

V sleherni borni koci in v duši slehernega Slovenca mora plapolati živ, ljubavi in hvaležnosti pol spomin na te naše heroje, pa naj so se borili na bojnih poljanah ali pa z uma svitlim mečem na literarnem polju.

Narod, ki ne spoštuje svojih mož, ni vreden njih požrtvovalnosti, tak narod je zapisan pozabnosti in poginu pod tujevo peto.

Potujoč po naši širni domovini pokazimo otrokom rojstne hiše teh herojev, njih spomenike in grobove, ter pripovedujmo slavne čine teh slavnih naših borcev.

Velik je rod Slovanov, to nam kliče Prešeren: »Največ sveta otrokom sliši Slave, tje bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosto volijo vero in postave«.

Ker smo z osvoboditvijo našli to pot, zato vodimo z veseljem nam izročeno mladino po naši širni domovini.

Odkrmo mladini vso krasoto naših v nebo se spenjajočih planin. Živo jim slikajmo vse zgodovinsko važne dogodke davno prešlih in sedanjih dni, — boje korotanskih vojvod, njih ustoličenje, a opozorimo mladino tudi na nesrečni plebiscit in njega posledice.

Peljimo mladino na planine k planšarjem. S planin naj zro otroci v dolino, kjer se vijo bistre vode in bele ceste. Naj slušajo večerno zvonjenje dolinskih zvonov, da tudi oni zopojó s pesnikom: »Le zvoni zvon iz temnih lin, le vzbujaj mi na dom spomin!«

Ko se vozimo po Savi in Dravi med strmimi bregovi, pokazimo otrokom te divje romantične kraje, ki so polni zelenja in bogatega lesovja. In ko dospemo v slavonske nižave in v Bačko in v Banat, obiščimo večja mesta, a ne pozabimo si ogledati v Djakovem krasno katedralo, kjer počiva največji jugoslovanski vladika, Josip Jurij Strossmayer.

Po širnem polju zlatega pšeničnega klasja naj splava otrokom njih pogled, po ravnem polju, kjer žanjejo ženjice bogato žetev v bujno pestrih narodnih nošah.

Pri tem pogledu naj se zbudi čut ljubavi v otroških dušah do narodnega venca, do domače obrti, — saj veselo srce kudejlo prede.

Ko potujemo ob Kulpi obiščimo vinske gorice, kjer stoje trte obložene s sladkim grozdom, čigar jagode sevajo ob solčnih žarkih kot rdeči rubini in drugi dragoceni kameni.

Obiščimo v zidanici sivega vinogradnika, ki ravno s časo v roki nazdravlja kumu: »Ej, kune moj dragi, trči in pij, rodila bo trta še grozdeke tri, ko mene in tebe ne bo več na svetu!«

Naj vidijo otroci tudi mrke gradove, — nekdanj strah in trepet kmeta, — spomine iz dobe tlake in desetine, — spomine prešlih naših suženjskih dni.

Ko dospemo do izliva Save v Donavo, razsvetlimo mladino z vsem zgodovinskimi obločnicami naš ponosni, prebistoli Beograd, da ga vzljubi iz vse svoje duše.

Peljimo mladino na trdnjavo Kalimegdan, na Topčiderski perivoj, v kraljevo palačo, kjer obiščimo našega spasitelja kralja Petra I. in njegovega sina — kralja Aleksandra I.

Prestavimo mladino tudi v parlamentu častiljivemu starosti ministrskemu predsedniku Nikolaju Pašiću, prosvetnemu ministru Pribečeviću in drugim.

Ko zapustimo Beograd in se odpeljemo na monitorju po Donavi in dalje po Srbski Moravi proti Kosovem polju, naj vidi mladina te rodovitne pokrajine, koder se pasejo nebrojne črede ovac, rogate živine, prašičev, gosi, puranov itd. Naj se divijo nad prostranim žitnim poljem in gorskimi šumami. (Dalje nrh.)

Iz Jugoslavije.

Gospa Fanči Jelenc †. V sredo dne 1. t. m. zvečer je umrla po dolgi, mučni bolezniji ga. Fanči Jelenc, soproga našega poverjenika tov. Luke Jelenca, mešč. šol. ravnatelja v Ljubljani. Žaljuči rodbini, predvsem tov. poverjeniku naše iskreno sožalje!

Gotov šolski zakon. Beograjska »Pravda« z dne 22. febr. t. l. piše: U Prosvetnom Savetu završen je rad na projektu zakona o narodnim školama, na čijoj su redakciji najviše radili Hrvati i Slovenci, a naročito izaslanici Zagreba i Ljubljane. Projekat zakona će se poslati ovih dana Nar. Skupštini. — Naš delegat nam sporoča sledeće: Mogoče je, da po-

natisne to notico tudi kak slovenski list. Zato se mi zdi potrebno, da ugotovim že vnaprej, da ni točna. Na redakciji zakonskega načrta so delali v prvi vrsti člani Glavnega Prosvetnega Saveta, prosvetni delegati iz pokrajin smo le tolmačili naše prilike in izkušali varovati stališče naše šole in našega učiteljstva. Naša tolmačenja pa so se ponajveč vzela na znanje in se niso upoštevala tako, da bi se mogla nam priznati kaka zasluga na redakciji. Osebito za svojo osebo si dovoljujem najodločneje odkloniti to čast.

Izplačilo novih draginskih doklad. Člen 41 se je nekoliko izpremenil in se glasi tako-le: »Vsem državnim nameščencem in vpokojevcem se izplača dne 1. aprila draginska doklada po zakonu o dodatkih na draginjo državnim uslužbencem civilnega in vojaškega reda, vpokojevcem in vpokojenkam, kakor tudi po zakonu o draginskih dokladah aktivnim uslužbencem, vpokojevcem in vpokojenkam državnih prometnih uradnikov, sprejetega od zakonodajnega odbora dne 28. decembra 1921. Razlika med dodatki po gornjem zakonu in dokladami, izplačanimi za mesece januar, februar in marec, se izplača v dveh obrokih, in sicer dne 1. aprila in 1. maja. V Dalmaciji se more izplačati tudi tekom meseca marca, ako to dopušča proračun. Uradnikom in uslužbencem, nameščenim v krajih na ozemlju, zasedenem po Italijanih (trecija cona), ki pripadajo po rapski pogodbi kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, se priznava za 50% povišana osebna in rodbinska doklada. To povišanje velja od 1. marca 1922 dalje. V kolikor vsota, pridobljena iz redukcije uradništva, uslužbencev in slug, ne bi bila dovoljna za pokritje povišanih draginskih doklad, se vlada pooblašča, da sme zato uporabiti dve dvanajstini posebnih kreditov, označenih v členu 1., črka B tega zakona.

O zadnjem našem uvodniku piše »Napreč« sledeče: Izredno nas veseli, da je strokovno glasilo našega učiteljstva, »Učiteljski Tovariš«, objavilo včeraj uvodnik, ki že prav jasno kaže novo orientacijo učiteljstva, tega za razvoj naroda tako važnega dela proletariata. Hladnokrvno je pripravljen obračunati z vsako stranko, ki tira državo, njene nameščence in s tem vete državljane v pogubo. Možata beseda, ki bo tudi nemalo pripomogla, da bomo vsi proletarci, telesi in duševni, podrl med seboj vse umetne plotove, s katerimi nas je ogradi prekanjen kapitalizem, ter se združili na skupen boj za človeka vredno eksistenco vsakega delavnega državljanina in s tem za srečno prvotvajočo državo. — Proletarci, združite se!

Povrnitev potnih stroškov. Višji šolski svet je že v jeseni premestil mnogo učiteljev in učiteljic v Prekmurje. Bilo je od vseh le nekaj teh izvoljenih, katerim so se obečale vse ugodnosti, ki jih zamore imeti človek v deželi medu in mleka. Toda temu je malo drugače, kar naj za danes zadostuje. Za potovanje smo imeli velike stroške, zakar smo si večinoma denar izposodili, ker mnogim ni bilo niti znano, da se v to svrhu dobi predjem. Dva, da štiri mesece je že minulo, odkar smo poslali prošnje za povrnitev stroškov, a do danes še nismo ničesar prejeli. Prosim, da nam višji šol. svet takoj nakaže, kar misli nakazati, kajti v tej stiski je težko živeti še v dolgovih.

»Narod se da spametovati z modro besedo ali pa — s korobačem.« (Par besedi k članku »Prerod«.) (Iz Kruševca.) Modra beseda in lepa misel! Kakor lepo, nežno dete bi jo človek vzel, gledal in gladi in užival ob njej veliko veselje; saj je res tako lepa in ljubka, da bi jo vsakomur pokazal, vsakomur povedal kakor majka svoje — dete. — To je »teorija«; postavi pa dete v stvarnost, t. j. pa noge: doživel boš približno isto kakor če hočeš uveljaviti »modro besedo«. Težko je eno in drugo in za oboje je treba mnogo mnogo truda; a učinek, uspeh?

Koliko sreče za človeštvo, da je modra beseda tako močna kakor je lepa; žalibog vemo, da je slabotna in blagrujemo v srcu učitelja, ki — vsaj tupatam — zmore vezati z besedo doživljaj in dati ji s tem življenje. Toda: ali med besedo in korobačem ni mostu? Gotovo je in mora biti, saj, kakor vemo, tudi korobač uspeha ne zajamči: ta most nič drugega ni nego — zakon.

Samo v društvu, pod pritiskom neizprosni družbenih zakonov (diktira jih vedno manjšina večini!) dosegljamo, da vsaj javno ne delamo, kar se po ovinkih, pa vendar v manjšem obsegu, še dnevno vrši, da ne krademo, se ne pobijamo itd. Človek sam si je naprtl zakone, kojih valeti trga, grize in jih — spoštuje; le potom

lastnih zakonov bomo izpodbili ono SHS pijančevanje, v kojem vlada popolno »jedinstvo«. — Torej, še več zakonov? Nikakor; ne gre pobijati pijance ampak pijančevanje, ne uničevati obrti in krasne naše gorice, išče se zgolj pot do večje — treznosti. Za vse to bi bilo treba: naj živijo vsa društva, ki so — v splošnem, če tudi le posredno — storila mnogo dobrega, vse dosedanje zakone pa v koš. Namesto njih dajte nam samo **eden zakon**, ta pa naj bo zares **izvedljiv** in v to svrhu treba samo, da je stvaren, t. j. **pameten** (recept bi dal vsaka bistra kmečka glava!) Na tem pa obupujem! Prirodi od-tujeni smo preokorni za umetnost; veliki v malem in v velikem mali; brez opore na trdni zemlji drvimy slepo za zračnimi šš — kaj hočete, ko smo pa sami — juristi!

Sramoten kompromis Slomškove zveze — Jaklič se zopet oglaš. Iz Kočevskega okraja poročajo z ozirom na volitve učiteljskih zastopnikov v okr. šol. svet: V zadnjem hipu po Slomškarih predlagani kompromis so Nemci sprejeli z navdušenjem in glasovali so v mnenju, da pridobe tako sebi enega zastopnika in enega namestnika, kompaktno za kompromisno listo: Peterlin, Wit-tine — zastopnika, Intihar, Sumperer — namestnika. Do skrajnosti napeti smo doživeli najlepši trenutek, ko je g. okraj. glavar razglasil izid volitev, da je zmaga-la naša lista. Izid je učinkoval kot bomba. Bivši poslanec, nadučitelj Jaklič je odreden in od strmenja ni hotel nadaljevati pred volitvami pričetne kritike učitelj. zastopnikov, pravzaprav delo-vanja tov. Štefančiča, ki je pa s tovari-šem Zitkom prejel v napitnici g. okraj. šol. nadzornika, ki je po kosilu povdarjal njegovo nesebično delo v okraj. šol. sve-tu v blagor stanu najlepše zadoščenje. Odobravalo pa je učiteljstvo nastop g. okraj. glavarja, ki ni dovolil pred volit-vami omenjenemu politiku, ki se ne more živjeti v povojne razmere in ki mu ni dovolj že hlapčevanja političnim tira-nom in izrodom, **nadaljevanja**, ter mu vzel besedo. Dne 18. t. m. je bil dan triumfa za nas, poraz za Slomškarje in bridko razočaranje za Nemce. Bivšemu poslancu Jakliču, nadučitelju in bivšemu predsedniku Slomškove zveze, ki je v deželni zbornici glasoval proti regulaciji učiteljskih plač, ki je bil glavni sokrivec preganjanja toliko in toliko učiteljstva, svetujemo, da tiho je kruh, ki ga je pri-borilo od njega preganjano učiteljstvo, ker sicer zna doživeti, da se vzdigne učiteljstvo kot en mož in zahteva njega odstranitve iz naših vrst, ker njegova vloga je bila enaka Judež Iskarijotovi.

Na srednjih in ljudskih šolah v Bosni in Hercegovini, Dalmaciji, Bački in Banatu vlada veliko pomanjkanje telo-vadnih učiteljev. Opozorjamo s tem učitelje-telovadce, da se posvete kolikor mo-gočee telovadski izobrazbi ter se priprav-ljajo za izpit iz telovadbe, ki se lahko po-laga pred posebno komisijo v Zagrebu. Potrebne informacije se dobe pri Jugo-slov. Sokolskem Savezu.

V Ljubljano je dospela Miss Ada Palmer zastopnica ameriškega »Rdečega križa za narodni podmladek« in delegat-ka lige »Rdečega križa« da pomaga ustanoviti to mladinsko organizacijo, ki je osnovana že v mnogih državah ter se je posebno dobro obnesla na Českoslo-vaškem. V soboto 4. marca ob 10. do-poludne bo predavala v Mestnem do-mu ljubljanskemu ljudskošolskemu učiteljstvu o pomenu in o nalogah te or-ganizacije. Popoludne ob 3. je predavanje za starše tudi v Mestnem domu. Na viš-jem šolskem svetu se je osnoval poseben komite v to svrhu. Tri mesece se bo se-daj poročalo o tem po šolah; za prvi za-četek se bo delo začelo le od 1. do 5. razreda ljudskih šol.

Pri volitvah v okrajni šolski svet v kočevskem okraju je zmaga-la lista UJU z 51 glasovi in sta izvoljena kot učiteljska zastopnika Dore Betriani, nadučitelj v Kočevju in Anton Mervič, ravnatelj v Rib-nici, namestnikom Ferdo Wigele, nadučitelj v Loškm Potoku in Marija Mavrin, učiteljica v Kočevski Reki. **Slomškarsko-nemška lista** je ostala v manjšini z 50 oz. 49 glasovi, polovico med njimi nemških. S ponosom zremo v bodočnost!

V ptujski mestni šolski svet je izvoljen kot zastopnik učiteljstva tovariš Ivan Klemenčič, nadučitelj na mestni de-kliški osnovni šoli, namestnicam pa tova-rišica Irma Scheligo, ravnateljica na de-kliški meščanski šoli.

Narodni dar Runjaninovi hčerki. Metliška šolska mladina je darovala bolni Runjaninovi hčerki in za vzdajanje spo-minske plošče skladatelju Runjaninu 202 kroni.

Pri Mali Nedelji je umrl v 89. letu Martin Klemenčič, oče tovariša Ivana Kle-menčiča, nadučitelja na mestni dekliški osnovni šoli v Ptuj. Naše sožalje!

Tovarišem maturantom 1. 1912! Mislimo na našo desetletnico! Razvijmo program, razvijmo agitacijo, da se snide-mo pripravljeni v polnem številu. Oglasi-te se! — Tone Gaspari.

Umetniška šola »Probuda« v Ljubljani kakor splošno znano, zabeležuje že drugo šolsko leto v poslopju tehniške srednje šole in je prva v Sloveniji. Profesorski zbor je sestavljen iz najboljših umetnikov in znanstvenikov. Poučuje se v slikarstvu portret in akt po naravi, dra-perija in kostim ter kompozicije, dalje narodna ornamentika in vsa akademična predavanja, katera so neobhodno potrebna za popolnejšo izobrazbo. Posebe je še grafični in fotografski tečaj, kjer ima vsak priliko, se praktično in teoretično izvež-bati, kakor tudi iz znanstvenega stališča. Sprejem v slikarsko šolo je mogoč vsem danam in gospodom s primerno šolsko izobrazbo. V grafični tečaj pa le onim, ki imajo že zadostno podlago v risanju; v fotografski tečaj je vstop dovoljen vsakomur. Opozoriti je treba posebno naše da-me za narodno ornamentiko, ki se pouču-je vsako nedeljo dopoldne, da se priučijo in dobe vpogled v našo umetnost na ve-zeninah in drugod, in tako bi izvrševale le naše izdelke ne pa tujih. Vpisovanje in sprejemanje v umetniško šolo se vrši pri voditelju šole, akademičnemu slikarju Fr. Sterletu, kjer se dobe tudi natančnejše informacije in sicer vsako soboto od 15. do 17. ure v sobi št. 18—1 nadstropje desno na tehniški srednji šoli (prejšnja obrt-na šola).

Služba prefekta in učiteja za splošno izobraževalne predmete s pre-jemki IX. č. r., s prostim stanovanjem in pripadajočimi užitki je razpisana na kme-tijski šoli na Ormu pri Novemestu. Prednost imajo prosilci z daljšo učiteljsko prakso, z usposobljenostjo za nadzorova-nje internata in vzgojo učencev in ev. tu-di za pouk v čebelarški stroki in petju. Prošnje je vlagati do 15. marca t. l.

Interpelacija radi plač meščan-skošolskemu učiteljstvu. Prejeli smo in-terpelacijo v tej zadevi od narodnih po-slancev dr. Koruna, Golouha in Etb, Kri-stana, ki jo priobčimo v prihodnji šte-vilki v celoti.

Vestnik meščanskih šol.

—c. »Sijajno plačane nadure.« Da bo svet spoznal, kako pravično znajo oblasti oceniti in nagraditi delo učiteljstva, na-vajam v sledečih podatkih pregled »na-grad« nekaterih tovarišev na deški me-ščanski šoli v Mariboru, ki je zaslovel v poslednjem času radi svoje neznosne ce-nenosti:

Tovariš V. R. je učil 23 obveznih ur, poleg tega pa 3 ure neobveznega nem-škega jezika, in je dobil za mesece okto-ber, november in december, torej za naj-manj 36 učnih ur 278-60 K. Za posamezno uro torej 7-74 K, z besedami: **sedem** K in nekaj vinarjev. Navedeni tovariš ima izpit za mešč. šole.

Tovariš F. F. je učil 23 obveznih ur, poleg tega še 3 ure neobveznega nem-škega jezika, in je dobil za mesece okto-ber, november in december, torej za naj-manj 36 učnih ur 238-80 K. Za posamezno uro torej 6-36 K, z besedami **šest** K in ne-kaj vinarjev. Navedeni tovariš ima izpit za mešč. šole.

Tovariš V. Š. je učil 23 obveznih ur poleg tega je imel še 4 ure neobveznega pouka v goslanju, in je dobil za mesece oktober, november in december, torej za naj-manj 48 učnih ur 254-72 K. Za posamezno uro torej 5-30 K, z besedami **pet** kron in skoraj nič vinarjev! Navedeni tovariš ima izpit za mešč. šole za pouk v petju in violini.

In sedaj primerjajte, predragi, slede-ča dejstva in sodite, čeprav pravijo, da ne smemo soditi: 1. Ali sploh še dela kakršenkoli delavec na uro za 5, 6 ali 7 K? 2. Ali se dajo te »nagrade« na kakršenkoli način primerjati z nagradami na strokovnih in srednjih šolah? 3. Ali je sploh mogoče, da sede v »višjih« uradih možje, ki tako enako preračunajo isto delo? 4. Ali je mogoče, da oblasti prisilijo učitelja k taki roboti, v tem ko bi lahko s privatno instrukcijo zaslužil 50—100 K na uro, in kako opravičujejo to nasilje? 5. Ali je sploh mogoče, da se take stvari dogaja-jo tu v naši lepi, prosti domovini danes, ko krona nima več vrednosti krajcarja ampak komaj še velja en vinar?

Pristopite k

»Jugoslovanski Matici!«